

2024-10-09 Nr. NV-2663

IŠTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-24-879(4) TAIS-24-11341(4)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS IŠTATYMO NR. I-733 PAKEITIMO IŠTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS IŠTATYMO NR. I-1240 24 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IŠTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS KILNOJAMŲJŲ KULTŪROS VERTYBIŲ APSAUGOS IŠTATYMO NR. I-1179 2, 4, 8, 9, 11, 12 IR 13 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IŠTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 314, 356 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IŠTATYMO PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Kultūros ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-10-08	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Esamas nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teisinis reguliavimas yra nepakankamai nuoseklus ir veiksmingas:

- skirtinguose teisės aktuose įtvirtintos kultūros paveldo apsaugą turinčios užtikrinti nuostatos ir jose vartojamos sąvokos suprantamos nevienodai, o tai lemia selektyvų jų taikymą;
- valdytojams, projektuotojams ir rangovams sunku suprasti, kokiems darbams koks leidimas reikalingas, esamas darbų atskyrimas yra nepakankamai aiškus ir administracinius sprendimus priimantiems atsakingiems specialistams;
- leidimai projektams išduodami vadovaujantis skirtingomis tvarkomis, terminais ir naudojantis skirtingomis informacinėmis sistemomis;
- trūksta aiškaus savivaldybių ir Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – KPD) funkcijų ir atsakomybių atskyrimo. Dažnu atveju kultūros paveldo objektų projektų patikros paveldosauginiu požiūriu funkcija dubliuojama, t. y. projektą tikrina bei pastabas jam teikia ir KPD, ir savivaldybių paveldosaugos specialistai;
- nepilnai įgyvendinamos UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos (toliau – Konvencijos) nuostatos, trūksta Konvencijos nuostatų įgyvendinimo procedūrinio aiškumo, įtvirtintų pareigybių, institucijų funkcijų ir atsakomybių paskyrimo ir kt.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

NKPAI projekte siūloma:

- 1) atskirti tvarkybos ir statybos darbus pagal poveikį vertingosioms savybėms pobūdį, šių darbų įgyvendinimo būdą ir sąlygas, papildomai išskiriant prevencinės priežiūros darbus;
- 2) savivaldybėse sukurti vieno langelio paslaugą, skirtą visų kultūros paveldo objekto specialiųjų paveldosaugos reikalavimų ir sąlygų išdavimui, taikant vieną Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinę sistemą „Infostatyba“;
- 3) atskirti KPD ir savivaldybių funkcijas, remiantis objektų/projektų reikšmingumo kriterijumi. Savivaldybė teiktų administracines paslaugas susijusias su objektų tvarkybos darbų projektavimu, projektų derinimu ir leidimų išdavimu, o KPD dalyvautų kaip specialiuosius reikalavimus aukštesnio reikšmingumo ar statuso objektų projektams išduodanti ir jų projektus paveldosauginiu požiūriu derinanti institucija. KPD, esant poreikiui, galėtų kreiptis į teisėsaugos institucijas dėl savivaldybės išduoto leidimo teisėtumo ir viešojo intereso gynimo nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos srityje. Tokiu būdu būtų užtikrintas deramas leidimų išdavimo ir kontrolės funkcijų atskyrimas.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

4) integruoti Konvencijos nuostatas į NKPAĮ, tuo užtikrinant teisės normų suderinamumą. Aiškiai atskirti institucijų funkcijas Pasaulio paveldo sąraše esančiose vertybėse. Įtvirtinti šių vertybių valdymo sistemą, paremtą valdymo planais.

5) įteisinti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistų kvalifikacines kategorijas, nustatant aiškius jų suteikimo kriterijus.

Statybos įstatymo Nr. I-1240 24, 27 str. pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

1) suderinti Statybos įstatymo ir NKPAĮ nuostatas, susijusias su statybos ir tvarkybos darbų nekilnojamosiose kultūros vertybėse reglamentavimu.

2). Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo Nr. I-1179 2, 4, 8, 9, 11, 12, 13 str. pakeitimo įstatymo projektu siūloma atskirti NKPAĮ ir Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme naudojamas sąvokas, aiškiai reglamentuoti kilnojamųjų kultūros vertybių, kai jos kartu yra ir nekilnojamojo kultūros paveldo objekto vertingosios savybės, tyrimo konservavimo ir restauravimo darbus.

Administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 12, 314, 356, 589 str. pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

atsisakyti NKPAĮ 31 straipsnio, kuriame nustatyta atsakomybė už Įstatymo pažeidimus, kadangi toks teisinis reguliavimas įnešė painiavos ir sukūrė prielaidas korupcinei aplinkai pasireikšti, nes pagal ANK 314 straipsnį, asmenims ir juridinių asmenų vadovams padarius galimai kultūros paveldo apsaugos pažeidimą, norint taikyti sankciją, reikia įrodyti pažeidėjo kaltę, nors šiuo atveju sankcijos yra dešimt kartų mažesnės nei NKPAĮ juridiniams asmenims numatytos sankcijos ir, kai šiuo atveju net nereikia įrodinėti pažeidėjo kaltės.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Teisės aktų projektų rengėjų teigimu, esamos valstybės ar savivaldybių institucijos nebus reorganizuojamos, nesiūloma steigti naujų institucijų ar naikinti esamas. Tačiau tarp jų bus perskirstomos kai kurios funkcijos, susijusios su nekilnojamojo paveldo priežiūra ir tvarkyba: savivaldybės teiks administracines paslaugas, susijusias su objektų tvarkybos darbų projektavimu, projektų derinimu ir leidimų išdavimu, o KPD išduos specialiuosius reikalavimus aukštesnio reikšmingumo ar statuso objektų projektams ir juos pagal kompetenciją tikrins.

Taikant vieno langelio principą, tikėtina, jog savivaldybėms administravimo apimtys didės iki 14%., tačiau, kadangi priėmus NKPAĮ projektą savivaldybių administracijos nebevykdys valstybės saugomų kultūros paveldo objektų stebėsenos, savivaldybių sąnaudos, susijusios su nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga neturėtų ženkliai didėti. Priėmus NKPAĮ projektą bus reikalingas papildomas finansavimas naujos paslaugos „Tvarkybos leidimo išdavimas“ sukūrimui „Infostatyba“ (29 040 Eurų.)

Įstatymas įsigalioja 2025 m. lapkričio 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, aplinkos ministras, kultūros ministras iki 2025 m. spalio 31 d. priima Įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

STEBĖSENA

Kultūros ministerija iki 2030-01-01 turi atlikti Įstatymo projekte nustatyto teisinio reguliavimo ex post vertinimą. Atliekant ex post vertinimą, turi būti įvertinta, ar sumažėjo pažeidimų, tvarkant nekilnojamąsias kultūros vertybes, ar sumažėjusi administracinė ir biurokratinė našta, ar efektyvus funkcijų ir atsakomybių pasiskirstymas tarp už kultūros paveldo apsaugą atsakingų institucijų.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Rengiant teisės aktų projektus, keliais etapais vyko Viešosios konsultacijos:

- 2023-09-09 – 09-23 viešoji konsultacija dėl nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos teisinio reguliavimo vyko platformoje e-pilietis (buvo kviečiamos dalyvauti nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimo srityje veikiančios Valstybės, savivaldybių institucijos, šioje srityje dirbantys specialistai ir ekspertai, juos atstovaujančios sąjungos ir asociacijos, statybų sektoriaus įmonės ir nekilnojamojo turto vystytojus vienijančios organizacijos, Kultūros paveldo objektų valdytojai, visuomenė).
- 2023-09-26 suorganizuotas viešas Įstatymo projekto pristatymo renginys, kuriame dalyvavo 36 asmenys, atstovaujantys aukščiau įvardintas suinteresuotas šalis.
- 2023-11-22 organizuoti papildomi susitikimai su asociacijos „Istorinis miestas“, Lietuvos restauratorių sąjungos, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos architektų sąjungos, Kultūros paveldo ekspertų asociacijos atstovais, kurių metu papildomai aptartos šių asociacijų ir organizacijų teiktos pastabos, išgrynintos esminės pastabos ir siūlymai dėl kultūros paveldo sąvokos, apskaitos procesų tobulinimo, viešojo intereso gynimo klausimai, tvarkybą ir statybą reguliuojančios nuostatos, paveldo prieinamumas ir integravimas į

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

klimato kaitos programas. Nors didžioji dalis aptartų klausimų sprendini poįstatyminiuose teisės aktuose ir strateginiuose šalies dokumentuose, Įstatymo projektas papildytas atsižvelgiant į aptartas pastabas, tiek kiek jos neprieštaravo Įstatymo projekto poveikio vertinimo metu priimtai alternatyvai ir konstitucinio lygiateisiškumo principui.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

NKPAĮ projektas ir susijusių įstatymų projektai derinimui su suinteresuotomis institucijomis ir organizacijomis buvo teikti du kartus ir kartu su derinimo raštais yra paskelbti Seimo kanceliarijos teisės aktu informacinėje sistemoje (TAIS Nr. 23-14396, Nr. 23-14396(2)).

NKPAĮ projektas ir susijusių įstatymų projektai buvo derinami su Aplinkos, Teisingumo, Švietimo ir mokslo, Ekonomikos ir inovacijų, Finansų ministerija, Vidaus reikalų, Susisiekimo, Krašto apsaugos, žemės ūkio ministerijomis, Valstybine kultūros paveldo komisija, Kultūros paveldo departamentu, Tautinių mažumų departamentu, Lietuvos savivaldybių asociacija, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Kultūros infrastruktūros centru, Konkurencijos taryba, Turto banku, Centrine projektų valdymo agentūra, Asociacija Istorinis miestas; Kultūros paveldo ekspertų asociacija, Lietuvos Respublikos restauratorių sąjunga, Lietuvos restauratorių asociacija, Lietuvos pilių ir dvarų asociacija, Lietuvos archeologijos draugija Lietuvos architektų rūmai, Lietuvos architektų sąjunga, Lietuvos nekilnojamojo turto plėtros asociacija ir kt. susijusiomis organizacijomis.

NKPAĮ projektas antikorupciniu požiūriu yra įvertintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos. Atsižvelgus į nurodytą kritinę antikorupcinę pastabą Nr. 1.3 „NKPAĮ projektu nepakankamai detaliam reglamentuotam paramos teikimo nekilnojamojo kultūros paveldo objektų savininkams ir valdytojams mechanizmas sudaro sąlygas pasinaudojant teisinio reglamentavimo trūkumais gauti nepagrįstos finansinės naudos“ yra papildyti, aiškiau susieti ir darbo tvarka suderinti NKPAĮ projekto 22, 24, 46 ir 47 str. (rengėjų teigimu). NKPAĮ projekto nuostatos, reglamentuojančios nekilnojamojo kultūros vertybių tvarkybą, suderintos su statybą leidžiančių dokumentų išdavimo tvarka (34 str.), nustatyta nuo 2024 m. lapkričio 1 d. įsigaliosiančio Statybos įstatymo redakcijoje ir darbo tvarka aptartos su Aplinkos ministerijos ir Valstybinės teritorijų ir statybos inspekcijos atstovais (rengėjų teigimu).

Teikiami projektai patikslinti pagal tarpinstituciniame pasitarime (2024-10-08) aptartas pastabas: pakartotinai teikiamas NKPAĮ projektas ir susiję įstatymų projektai patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Aplinkos ministerijos, Teisingumo ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, VĮ Registrų centro, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos architektų sąjungos, Lietuvos Respublikos restauratorių sąjungos, Asociacijos „Istorinis miestas“ ir Kultūros paveldo ekspertų asociacijos pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Šių institucijų pastabos ir pasiūlymai buvo aptarti darbo tvarka, nuotoliniu būdu surengtuose pasitarimuose. Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos nebuvo pilnai atsižvelgta, aptartos derinimo pažymoje.

Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė esminių pastabų ir pasiūlymų neturi (2024-10-09, Nr. NV-2658).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Nomeda Poderienė

Socialinės politikos grupė